

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

ПРИНАЛЕЖНІСТЬ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В АРХІТЕКТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

ДМИТРО ДОРОШЕНКО

Начальник відділу розвитку
креативних секторів економіки
УКРНОІВІ

МАЙНОВІ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ТВІР

СТАТТЯ 12 ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА”

1. Суб'єкт авторського права має право використовувати твір будь-яким способом (способами), а також виключне право дозволяти або забороняти використання твору іншими особами.

СПОСОБАМИ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРУ Є:

1. відтворення;
2. включення до складеного твору;
3. включення до іншого твору, крім складеного твору;
4. розповсюдження примірників твору;
5. імпорт примірників твору;
6. здавання в найм або в позичку примірників твору;
7. публічне виконання, публічний показ, публічне демонстрування, публічне сповіщення, інтерактивне надання доступу публіці та інші способи доведення до загального відома публіки;
8. переклад;
9. переробка, адаптація, аранжування та інші подібні зміни твору.

ЦЕЙ ПЕРЕЛІК НЕ Є ВИЧЕРПНИМ.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА АВТОРА

СТАТТЯ 11 ЗАКОНУ УКРАЇНИ
“ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА”

1. ОСОБИСТИМИ НЕМАЙНОВИМИ ПРАВАМИ АВТОРА Є:

- право вимагати визнання свого авторства шляхом зазначення належним чином імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору, якщо це практично можливо;
- право забороняти під час будь-якого використання твору згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитися анонімом;
- право обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніма замість справжнього імені автора в оригіналі і копіях твору і за будь-якого використання твору;
- право вимагати збереження цілісності твору, протидіяти будь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні твору, у тому числі супроводження твору ілюстраціями, передмовами, післямовами, коментарями тощо без згоди автора;
- право надати назву твору або залишити його без назви;
- право присвятити твір особі (особам), події або даті.

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА НАЛЕЖАТЬ ЛИШЕ АВТОРУ ТА НЕ МОЖУТЬ БУТИ ПЕРЕДАНІ (ВІДЧУЖЕНІ) ІНШИМ ОСОБАМ І НЕ ПЕРЕХОДЯТЬ У СПАДЩИНУ.

Жоден договір про передання авторських прав не може містити норм щодо передання особистих немайнових авторських прав.

СТАТТЯ 31 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АРХІТЕКТУРНУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

Особисті немайнові права на об'єкт архітектури як об'єкт авторського права належать його автору (співавторам) незалежно від умов договору (контракту) між автором та замовником або юридичною чи фізичною особою, де або в якій він працює.

СТАТТЯ 48 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО І СУМІЖНІ ПРАВА»

3. Умови договорів щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав, що обмежують право творця такого об'єкта на створення (здійснення, вироблення) інших об'єктів авторського права або об'єктів суміжних прав, є нікчемними.

Виключення можуть становити наступні випадки:

- передання прав на об'єкт нерезиденту за договором, щодо якого застосовується законодавство країни, яка не визнає особисті немайнові права автора (наприклад, США);
- автор може погодитися не користуватися особистими немайновими правами – наприклад, не вимагати визнання свого авторства, не вимагати збереження цілісності твору.

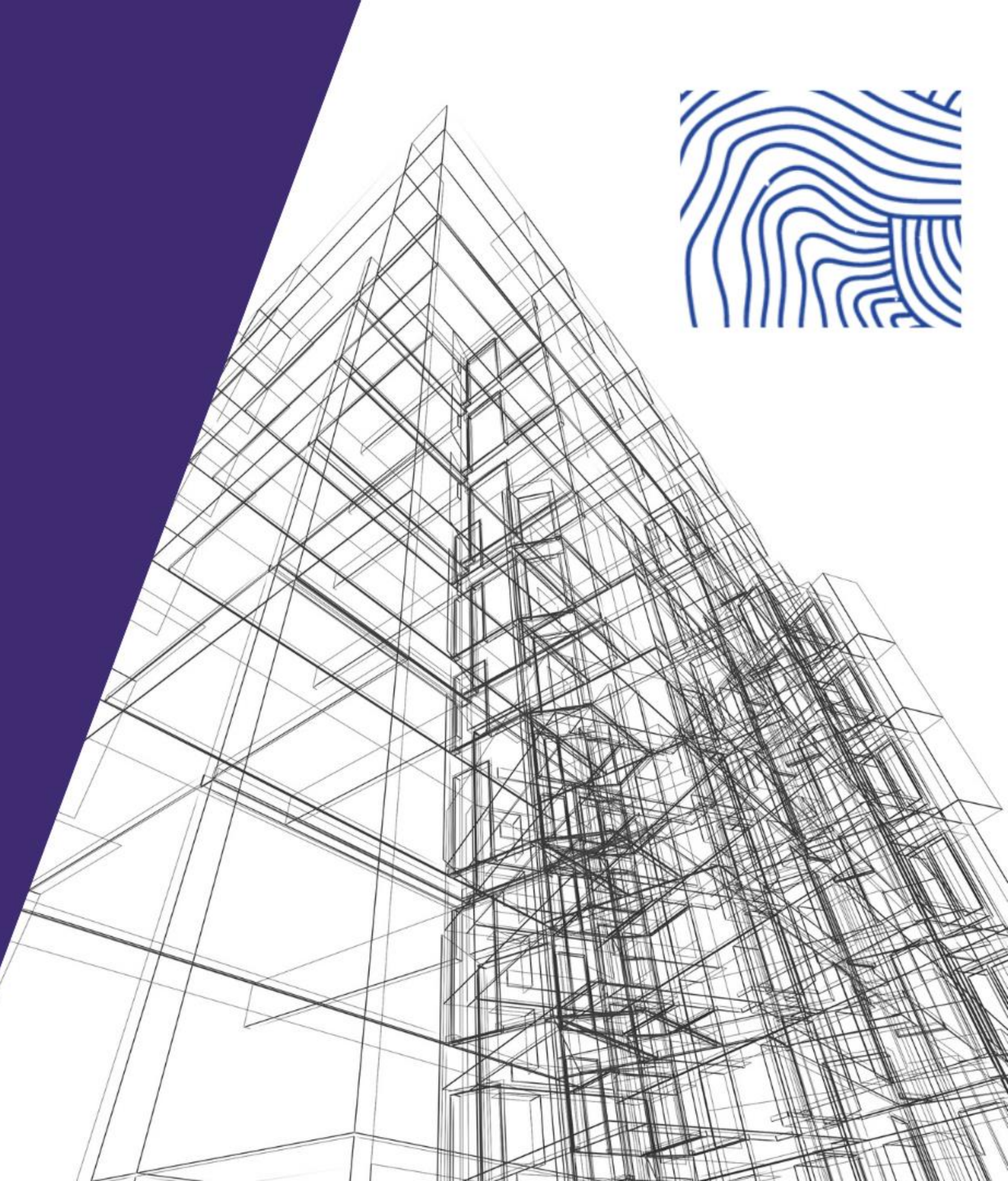
ЦІ ВИКЛЮЧЕННЯ МОЖУТЬ БУТИ ФАКТОРОМ ЗБІЛЬШЕННЯ ЦІНИ ДОГОВОРУ.

Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів встановлює лише мінімальні стандарти охорони, вимагаючи передусім дотримання права вимагати визнання свого авторства натвір і протидіятибудь-якому перекрученню, спотворенню чи іншій зміні цього твору, а також будь-якому іншому посяганню на твір, здатному завдати шкодичесті або репутації автора.

Кожна країна може розширювати перелік особистих немайнових прав автора.

СТАТТЯ 31 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АРХІТЕКТУРНУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

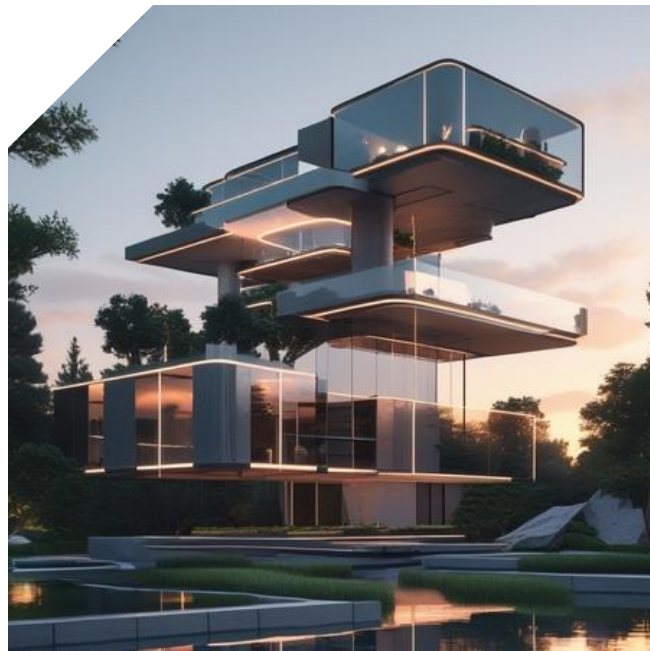
Особистими немайновими правами інтелектуальної власності автора (співавторів) об'єкта архітектури як об'єкта авторського права є відповідні права, визначені Цивільним кодексом України, Законом України "Про авторське право і суміжні права" та зокрема:

право фотографувати, здійснювати відеозйомку відповідного об'єкта архітектури як об'єкта авторського права, крім випадків, визначених законом;

право вимагати визнання свого авторства (співавторства) шляхом зазначення належним чином свого імені на об'єкті архітектури як об'єкті авторського права, якщо це практично можливо.

Право фотографувати, здійснювати відеозйомку відповідного об'єкта архітектури як об'єкта авторського права, крім випадків, визначених законом;

Попри «нестандартність» цього права, воно може бути використане щодо творів архітектури, які не розташовані в публічних місцях, і не підпадають під аналог «свободи панорами», передбачений законодавством України.

СТАТТЯ 22. ЗАГАЛЬНІ ВИПАДКИ ВІЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ

10) створення зображень творів архітектури та образотворчого мистецтва, що постійно розташовані у доступних для громадськості місцях, та подальше використання таких об'єктів, за умови що такі дії не мають самостійного економічного значення.

СВОБОДА ПАНОРАМИ

Таким чином, після довгих дискусій в Україні було введено часткову свободу панорами. Відтак, відтворення будівлі чи споруди в листівках, принтах, каталогах, макетах тощо дозволяється тільки за погодження із правовласником.

Водночас, постає питання: хто саме буде цим правовласником, за умови, що більшість творів у сфері архітектури створюється за замовленням або у порядку виконання службових обов'язків?

СТАТТЯ 14. АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА СЛУЖБОВИЙ ТВІР

- Особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір.
 - Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем.
-

СТАТТЯ 15. АВТОРСЬКЕ ПРАВО НА ТВІР, СТВОРЕНИЙ ЗА ЗАМОВЛЕННЯМ

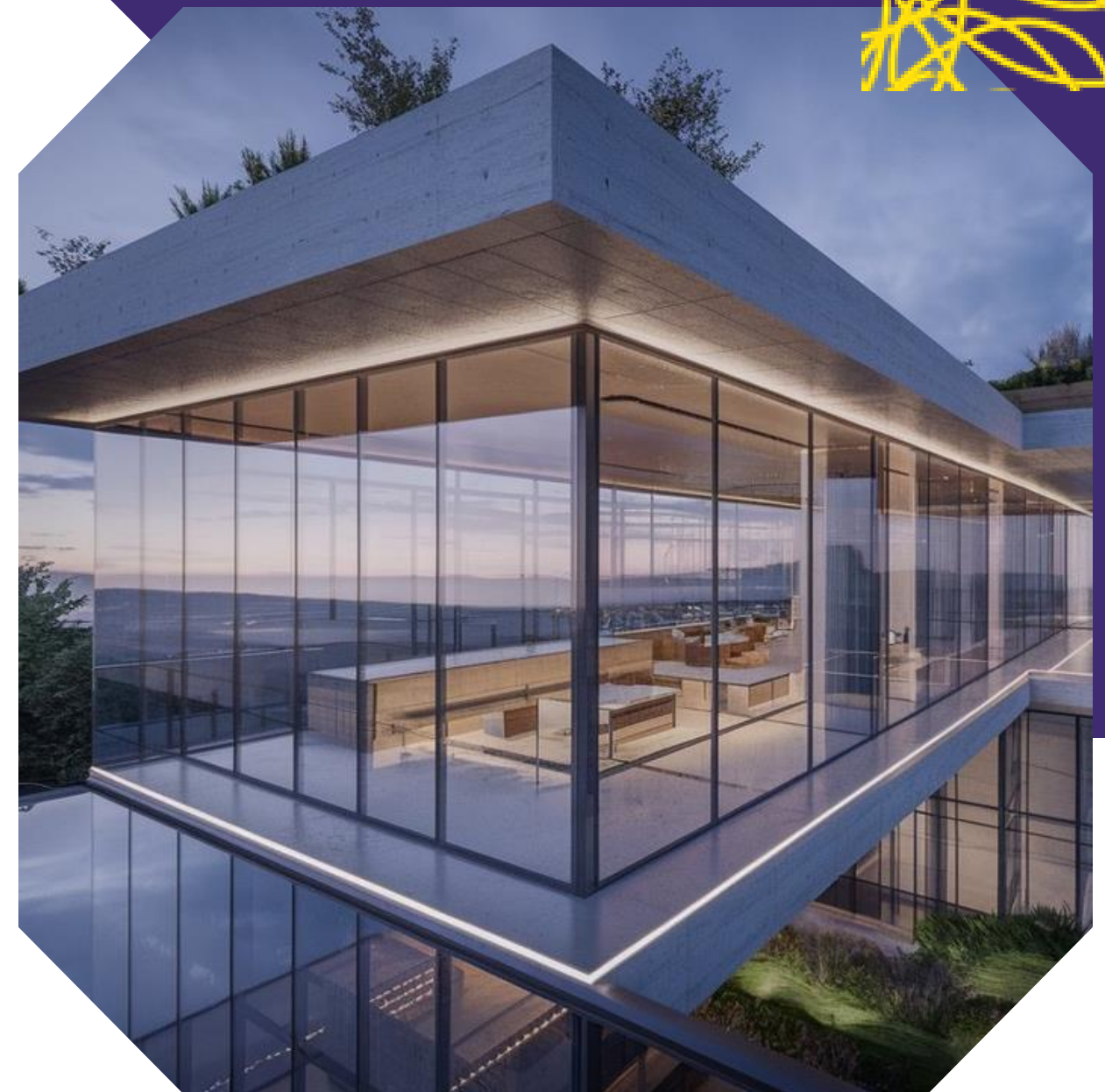
- Особисті немайнові авторські права на твір, створений за замовленням, належать автору.
- Майнові права на твір, створений за замовленням, переходять до замовника з моменту створення твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором замовлення.

СУПЕРЕЧНІСТЬ В ЗАКОНОДАВСТВІ

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО АРХІТЕКТУРНУ ДІЯЛЬНІСТЬ» СТАТТЯ 30. МАЙНОВІ ПРАВА НА ОБ'ЄКТ АРХІТЕКТУРИ

Майнові права на об'єкт архітектури як об'єкт авторського права, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або в якій він працює, **спільно**, якщо інше не встановлено договором.

Майнові права на об'єкт архітектури як об'єкт авторського права, створений за замовленням, належать творцеві цього об'єкта або замовникові **спільно**, якщо інше не встановлено договором.

НОРМИ ЯКОГО ЗАКОНУ ПРИ ЦЬОМУ МАТИМУТЬ ПЕРЕВАГУ?

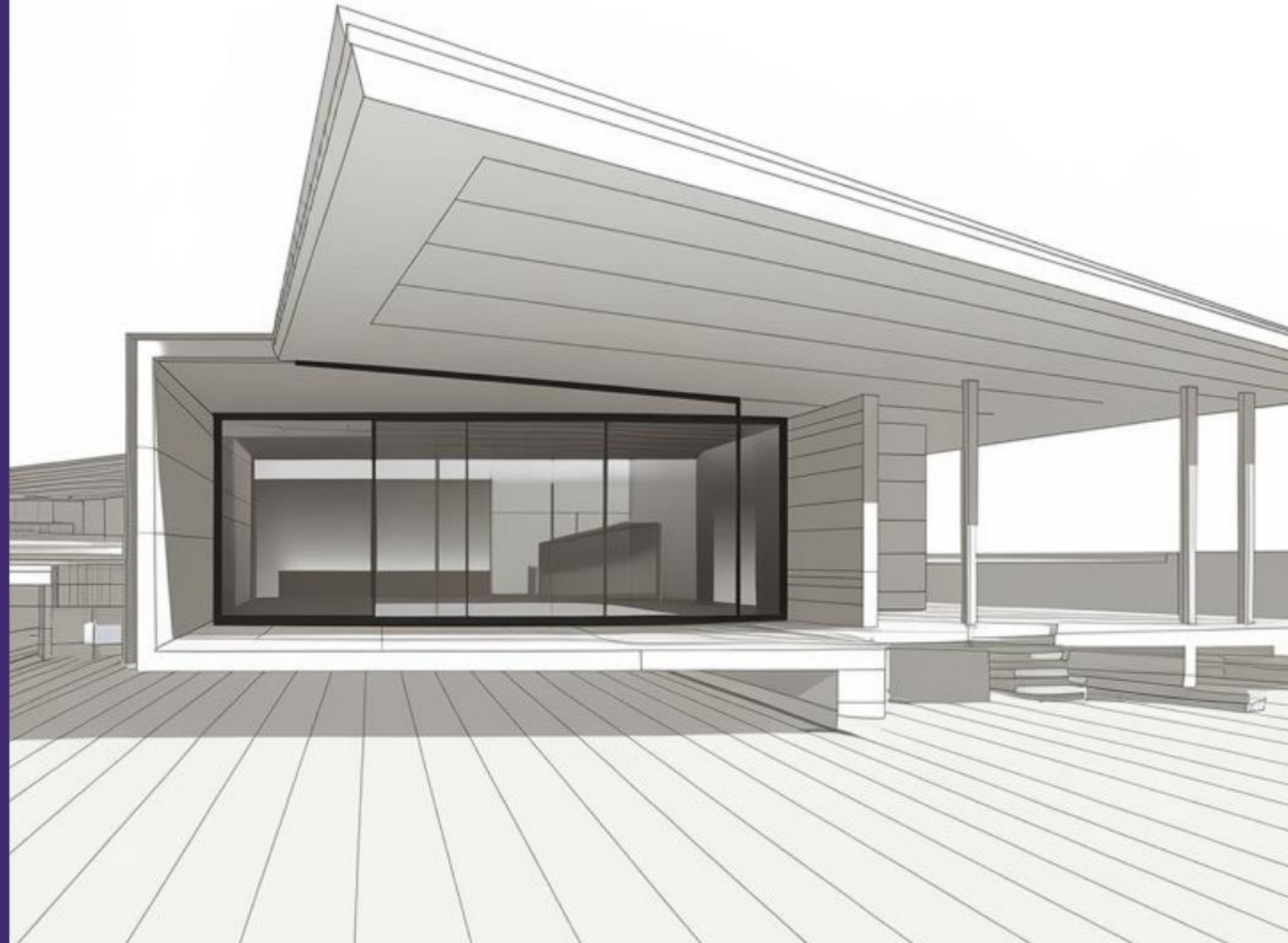

Передусім, варто пам'ятати, що автором твору і первинним суб'єктом авторського права може бути лише фізична особа (або група осіб-співавторів).

Щодо творів, створених за замовленням, конкурсних робіт і службових творів виникає ланцюжок передання майнових авторських прав, який регулюється підписаними між сторонами договорами.

Таким чином, майже завжди при відтворенні творів архітектури з комерційною метою користувач повинен звертатися за дозволом саме до правовласника, а не архітектора і його співавторів.

ТИПОВА СХЕМА ДЛЯ ТВОРУ СТВОРЕНОГО ЗА ЗАМОВЛЕННЯМ

ЗАМОВНИК

**ДОГОВІР
ЗАМОВЛЕННЯ**

**АРХІТЕКТУРНЕ
БЮРО**

ДОРУЧЕННЯ

АРХІТЕКТОР

**ПЕРЕХІД ПРАВ
ЗА АКТОМ**

СЛУЖБОВИЙ ТВІР

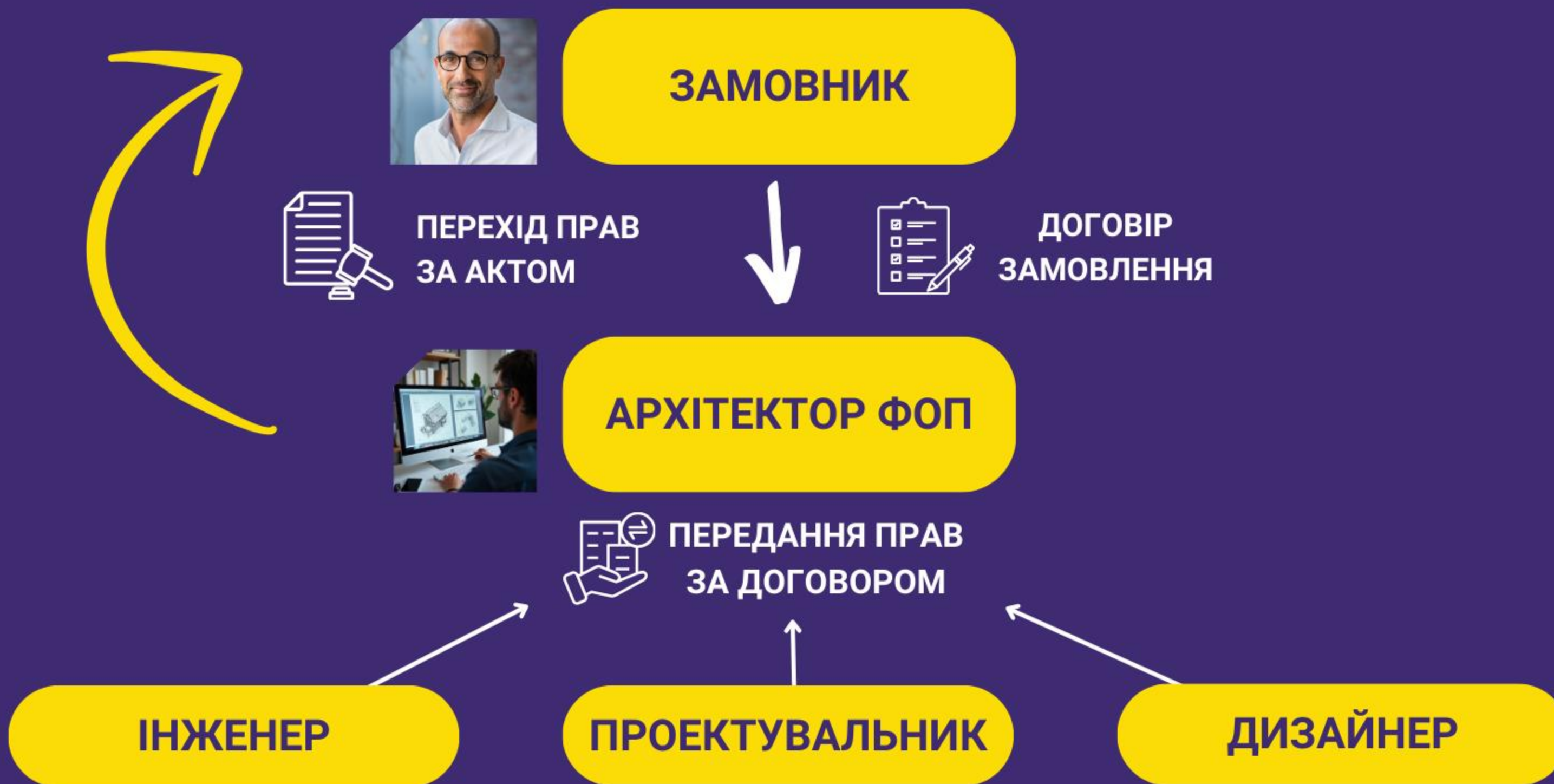

ІНЖЕНЕР

ПРОЕКТУВАЛЬНИК

ДИЗАЙНЕР

ТВІР ЗА ЗАМОВЛЕННЯМ ДЛЯ ФОП

**ОРГАНІЗАТОР
КОНКУРСУ**

**ПЕРЕДАННЯ ПРАВ НА ОСНОВІ
АВТОРСЬКОГО ДОГОВОРУ**

АРХІТЕКТОР

**ДОГОВІР ПРО
СПІВАВТОРСТВО**

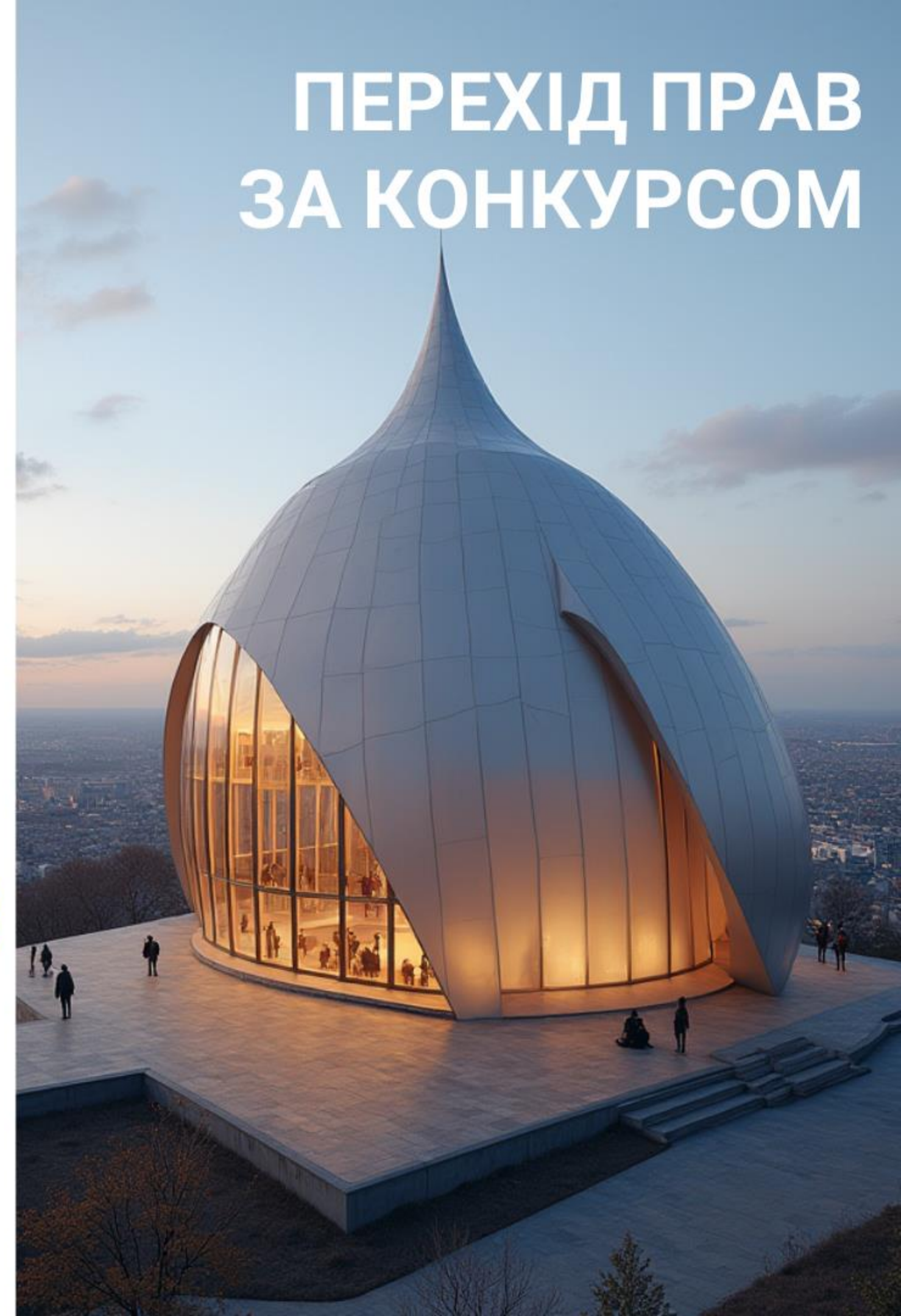
ІНЖЕНЕР

ДИЗАЙНЕР

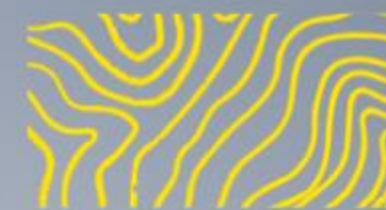
ПРОЕКТУВАЛЬНИК

**ПЕРЕХІД ПРАВ
ЗА КОНКУРСОМ**

СЛУЖБОВИЙ ТВІР

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА

**ПЕРЕДАННЯ ПРАВ НА
ОСНОВІ ТРУДОВОГО
ДОГОВОРУ**

АРХІТЕКТОР-ПРАЦІВНИК

СЛАЙД 16. СПІЛЬНЕ ВОЛОДІННЯ – ВАРІАНТИ РОЗПОДІЛУ ПРАВ

Орієнтуючись на норми Цивільного кодексу України, залишається можливість спільного володіння правами на твір авторським колективом і замовником/роботодавцем.

За таких умов сторони мають погодити в договорі варіанти розподілу авторської винагороди за використання твору (зокрема, при його використанні третіми особами у випадках, які не підпадають під умови свободи панорами). Проте при цьому будь-яке використання твору потребуватиме згоди всіх сторін, які спільно володіють майновими авторськими правами на твір.

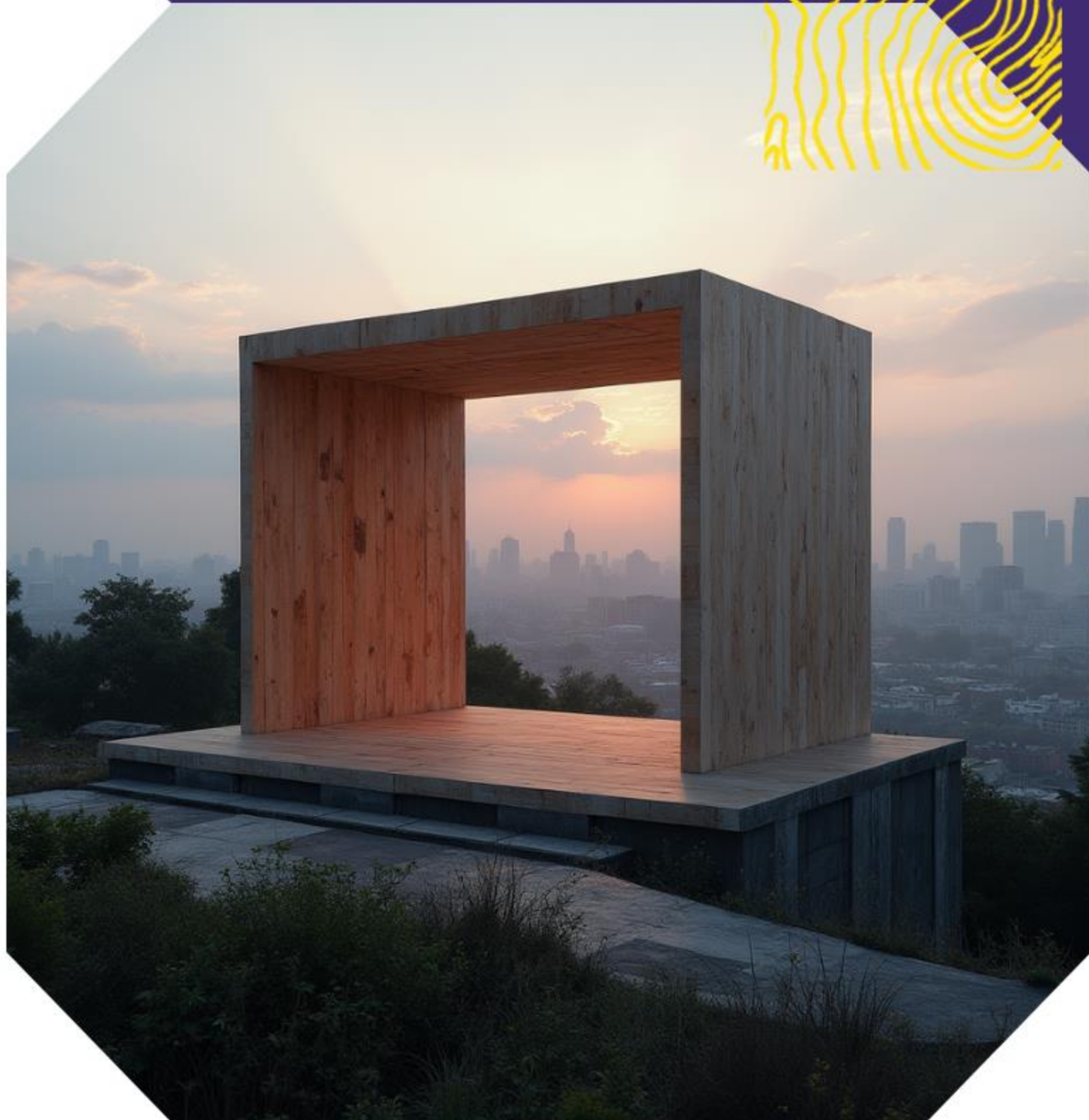
Щодо твору архітектури інтереси авторського колективу/архітектора і замовника/роботодавця можуть відрізнятись, що призведе до відсутності консенсусу щодо використання твору.

ТЕНДЕНЦІЇ І РІШЕННЯ

За деякими ознаками, країни Європейського Союзу відмовляться від «автоматичного» передання майнових авторських прав на службовий твір на користь роботодавця, натомість законодавчо встановивши вимогу підписання окремого договору про передання/надання майнових авторських прав.

Проте вже сьогодні в умовах суперечностей в нормативно-правових актах України наявність окремого договору про розпорядження авторськими правами із замовником/роботодавцем, або ж включення пункту про права інтелектуальної власності в існуючі зразки договорів, є оптимальним рішенням для архітекторів і авторських колективів.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

+38 (044) 494-06-20

cci.consult@nipo.gov.ua

www.nipo.gov.ua

Дмитра Годзенка, 1, м. Київ, 01601, Україна

